

Kata Soal Dalam Dialek Kedah

Fazal Mohamed Mohamed Sultan

fazal@ukm.my

*Pusat Pengajian Bahasa dan Linguistik
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia*

Nurulafiqah Suhaimi

nurulfika85@yahoo.com

*Pusat Pengajian Bahasa dan Linguistik
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia*

Abstrak

Salah satu elemen yang menarik dalam dialek ialah kehadiran kata soal yang mengubah ayat penyata menjadi ayat soal. Oleh yang demikian, kertas kerja ini membincangkan kata soal dialek Kedah. Data yang dibahaskan diperoleh melalui kajian lapangan di negeri Kedah yang diwakili oleh sebuah kampung di setiap penjuru timur, barat, utara dan selatan negeri Kedah. Berdasarkan kajian yang dilakukan, pengkaji mendapati bahawa kata soal dalam dialek Kedah adalah unik dan bervariasi. Penutur natif dialek ini mempunyai beberapa leksikal lain dalam mengujarkan kata soal. Kajian ini mendapati bahawa kata soal yang digunakan juga mempunyai kedudukan yang tidak tetap; iaitu sama ada di awal atau di akhir ayat. Justeru, kertas kerja ini menyarankan bahawa wujudnya fitur [\pm in-situ] sebagai fitur asas bagi setiap kata soal itu untuk menjelaskan fenomena dua kedudukan kata soal yang berbeza dalam dialek Kedah. Fitur asas [\pm in-situ] pula bercambah untuk membentuk fitur iaitu [+ in-situ], [- in-situ] atau [\pm in-situ] yang dapat menjelaskan sifat kata soal dialek Kedah dengan lebih tepat. Penemuan ini diharap dapat membantu para pendidik untuk memahami sifat kata soal yang berbeza dalam nahu deskriptif daripada nahu preskriptif.

Katakunci: kata soal, dialek Kedah, in situ, nahu deskriptif, nahu preskriptif.

WH Questions In Kedah Dialect

Abstract

One of the interesting elements in a dialect is the existence of WH questions which transforms a declarative sentence into a question sentence. Therefore, this article discusses the use of WH questions in Kedah dialect. The data elucidated in this article originated from a fieldwork conducted in villages situated in the east, west, north and south of Kedah. The analysis revealed that the use of WH questions in Kedah are unique

and portray variation. The native speakers of this dialect have various lexical forms for questions words. The analysis also found that the positions of the WH questions do not portray a static position either at the initial position or at the final position of a sentence. To clarify further, the researchers suggest that there is a default feature [\pm in-situ] which can explain the various phenomenons of WH questions in Kedah dialect. This default feature [\pm in-situ] percolates its default features into [+ in-situ], [- in-situ] or [\pm in-situ] which may illustrate the various behaviour of WH questions in Kedah dialect. The findings of this research will be able to help educators understand the behaviour of WH questions that portray differences between descriptive grammar and prescriptive grammar.

Keywords: WH questions, Kedah dialect, in situ, descriptive grammar, prescriptive grammar.

Pengenalan

Dialek merupakan khazanah bahasa yang terdapat di Malaysia (Collins, 1996). Kealpaan terhadapnya akan menyebabkan kepupusan seperti yang dialami oleh bahasa-bahasa dalam rumpun Austorasiatik di Malaysia (Fazal Mohamed Mohamed Sultan, 2009a). Kepelbagaian dialek di Malaysia ini dibuktikan dengan pelbagai nama dialek yang wujud dan biasanya dinamakan mengikut nama kawasan ia dituturkan. Menurut Mario & Gaynor (1960), dialek ialah variasi daripada satu bahasa tertentu yang dituturkan oleh sekumpulan penutur dalam satu-satu masyarakat bahasa. Ia mempunyai satu bentuk tertentu, dituturkan dalam kawasan tertentu dan berbeza daripada bentuk yang *standard* dari segi sebutan, tatabahasa dan leksikal, tetapi perbezaannya tidaklah begitu besar untuk dianggap sebagai satu bahasa yang lain. Asmah Haji Omar (2008) menyatakan bahawa dialek Melayu di Malaysia pada umumnya dibahagikan kepada dua belas kawasan dialek, masing-masing dengan subdialeknya. Daripada dua belas kawasan tersebut, sembilan daripadanya berada di kawasan Semenanjung Malaysia dan tiga lagi di kawasan Sabah dan Sarawak (Collins, 2000; Idris Aman & Rosniah Mustaffa, 2009). Dialek Melayu berdasarkan kawasan tersebut ialah dialek Kedah, Perak, Selangor, Negeri Sembilan, Melaka, Johor, Pahang, Terengganu, Kelantan, Sarawak, Brunei dan Kedayan.

Dialek bahasa Melayu Utara (DBMU) merupakan dialek bahasa Melayu yang dipertuturkan di bahagian Utara Semenanjung Malaysia berdasarkan pemetaan geografi kawasan utara seperti yang dirungkaikan oleh Asmah Haji Omar (1985). Antara negeri-negeri yang terlibat ialah Perlis, Kedah, Pulau Pinang dan bahagian utara Perak, iaitu sehingga kawasan Taiping. Asmah Haji Omar (2008) juga telah memberikan pandangan bahawa dialek Kedah juga dikenali sebagai dialek utara yang meliputi kawasan Perlis, Kedah (termasuk Pulau Langkawi), Pulau Pinang, dan utara Perak hingga ke Taiping. Terdapat perbezaan kecil yang menimbulkan beberapa subdialek bagi dialek ini. Contohnya, ada perbezaan yang kecil antara dialek yang dituturkan di Perlis, terutamanya di kawasan utara negeri itu dengan yang dituturkan di Kedah. Selain itu, di negeri Kedah juga terdapat beberapa perbezaan berdasarkan subkawasan.

Namun begitu kertas kerja ini akan memberikan perhatian terhadap kata soal yang dituturkan oleh penutur natif di Kedah sahaja. Analisis ke atas kata soal ini akan membahaskan kedudukan kata soal di dalam ayat soal yang mungkin mempengaruhi pelajar di Utara. Analisis ini boleh menjadi panduan kepada pendidik yang mengajar bahasa Melayu di Utara supaya guru dapat membezakan antara nahu deskriptif dengan nahu preskriptif.

Apakah Itu Kata Soal?

Kata soal merupakan perkataan yang digunakan dalam ayat soal untuk bertanya tentang sesuatu perkara atau hal yang diinginkan sebagai jawapan (Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Nor Hashimah Jalaluddin, Zaharani Ahmad, Ajid Che Kob, Harishon Radzi, 2009b). Menurut Asmah Haji Omar (2008), kata soal dapat dibahagikan kepada dua jenis, iaitu kata soal terbuka dan kata soal tertutup. Kata soal terbuka juga boleh disebut sebagai kata soal frasa kerana kata soal ini tidak melibatkan jawapan 'ya atau tidak' dan memerlukan jawapan berupa kata nama, kata bilangan dan juga kata adverba atau frasa adverba seperti dalam contoh (1), (2), (3), (4) dan (5).

1. Contoh ayat soal bagi jawapan berupa kata nama;
 - (a) Siapa orang itu?
 - (b) Anak siapa yang menangis itu?
2. Contoh ayat soal bagi jawapan berupa kata bilangan;
 - (a) Berapa orang anak Mak Haji?
 - (b) Berapa ekor kucing yang dipeliharanya?
3. Contoh ayat soal bagi jawapan berupa adverba dapat ditunjukkan dalam Jadual 1 berikut:

Jadual 1: Jenis kata soal yang melibatkan jawapan berbentuk adverba

Bil.	Jenis adverba	Kata soal	Contoh ayat
a.	Adverba tempat	Mana	Di mana rumahnya?
b.	Adverba sebab	Mengapa, kenapa, apa sebab, apa pasal	Mengapa dia menangis? Apa sebab dia kena marah?
c.	Adverba cara	Dengan apa	Dengan apa dia ke Kedah?
d.	Adverba arah permulaan	Dari mana	Dari mana dia datang?
e.	Adverba arah tumpuan	Ke mana	Ke mana agaknya dia pergi?
f.	Adverba perhinggaan (tempat atau waktu)	Sampai mana, sampai bila	Sampai mana dia harus mendaki gunung itu? Sampai bila dia mahu hidup begitu?

Jadual 1: Jenis kata soal yang melibatkan jawapan berbentuk adverba (bersambung)

g.	Adverba waktu	Bila	Bila dia akan kembali ke Malaysia?
h.	Adverba permulaan waktu	Sejak bila	Sejak bila dia berpindah ke Kuala Lumpur?
i.	Adverba gaya	Bagaimana, macam mana	Bagaimana lakonannya?
j.	Adverba keadaan	Bagaimana	Bagaimana kesihatannya?
k.	Adverba manfaat	Untuk siapa	Untuk siapa makanan ini?
l.	Adverba tujuan	Untuk apa	Untuk apa dia mengutip derma?
m.	Adverba penyertaan	Dengan siapa	Dengan siapa dia pulang ke kampung?
n.	Adverba asal	Daripada apa	Kertas ini daripada apa?

4. Contoh kata soal bagi jawapan berupa kata kerja (KK) ialah:
 - (a) Apa yang Siti sedang lakukan?
 - (b) Apa adik buat di padang?

5. Contoh kata soal bagi jawapan berupa frasa sendi nama (FSN) ialah:
 - (a) Di manakah pertabalan itu akan diadakan?
 - (b) Ke manakah rombongan itu akan pergi?
 - (c) Daripada siapa surat itu?

Contoh yang telah diberikan jelas membuktikan bahawa kata soal terbuka mempunyai berbagai-bagai jenis bentuk jawapan, termasuk yang melibatkan kata nama, kata bilangan, kata adverba, frasa adverba, kata kerja, dan juga frasa sendi nama. Pertanyaan terbuka itu mendapat ciri 'terbuka' nya daripada jawapan yang dimintanya. Jawapannya tidak terbatas kepada satu-satu jenis tertentu. Pernyataan ini membuktikan bahawa jawapan terhadap kata soal terbuka itu tidak terikat kepada sesuatu jawapan sahaja, malah jawapan terhadap soalan itu boleh wujud dalam pelbagai bentuk.

Kata soal tertutup pula merupakan kata soal yang meminta jawapan 'ya' atau 'tidak' (Asmah Haji Omar, 2008). Kata soal ini diwakili oleh *adakah* seperti ayat-ayat berikut:

- 1) *Adakah* mereka itu menyebelahi kita?
- 2) *Adakah* dia berjaya dalam permohonannya mendapatkan pinjaman?

Menurut Asmah Haji Omar (2008) lagi, kata soal *adakah* digunakan dalam situasi formal atau dalam bahasa bertulis. Ayat-ayat yang menggunakan *adakah* tidak digunakan dalam perbualan tidak formal. Selain penggunaan kata soal *adakah*, kata soal yang turut digunakan ialah *bukankah* dan *tidakkah*. Yang berikut merupakan contoh-contoh daripada Data Korpus DBP-UKM bagi kedua-dua kata soal ini.

Contoh kata soal *bukankah*:

- 3) *Bukankah* hidup ini berputar?
- 4) *Bukankah* seorang pensyarah sepatutnya 'melawat' pelajar PJJ sebulan sekali?
- 5) *Bukankah* pesta ini sesuatu yang baik untuk dipelajari?
- 6) *Bukankah* orang bercakap tentang keajaiban ekonomi Asia?
- 7) *Bukankah* abad depan (yang hanya tinggal dua tahun lagi) akan dilabelkan sebagai "Abad Asia"?

Contoh kata soal *tidakkah*:

- 8) *Tidakkah* kamu merasa bosan?
- 9) *Tidakkah* ia akan mempengaruhi dan memberi kesan negatif terhadap perkembangan pemikiran kanak-kanak dan pelajar yang menontonnya?
- 10) *Tidakkah* Soros mempunyai sedikit rasa tanggungjawab?
- 11) *Tidakkah* usaha ke arah persaudaraan dan keamanan antara orang Islam lebih tepat dengan politik Islam yang patut dikaitkan dengan agama?

Penggunaan kata soal *bukankah* dan *tidakkah* ini termasuk dalam kategori kata soal tertutup kerana hanya jawapan 'ya' atau 'tidak' sahaja yang diperlukan sebagai jawapan kepada soalan tersebut. Terdapat juga ayat soal tertutup yang dibina tidak menggunakan kata soal iaitu seperti:

- 12) Encik Zulkifli pengurusnya?
Ya, Encik Zulkifli pengurusnya.
- 13) Adikkah yang menangis?
Bukan, yang menangis bukan adik.
- 14) Menangiskah adik?
Tidak, adik tidak menangis.

Contoh yang diberikan di atas merupakan bukti bahawa kata soal tertutup juga boleh dibina tanpa kehadiran kata soal *adakah*, *bukankah* dan *tidakkah*. Kata soal tertutup ini biasanya diujarkan untuk mendapatkan kepastian, kesahihan tentang sesuatu perkara sahaja berbanding kata soal terbuka yang mempunyai variasi jawapan yang pelbagai. Walau bagaimanapun, kajian ini hanya menumpukan perhatian kepada kata soal terbuka sahaja seperti huraian yang diberikan di atas.

Penggunaan *-kah* dalam Ayat Tanya

Asmah Haji Omar (1986) ada menyatakan bahawa partikel *-kah* terdapat dalam ayat tanya dan ayat seru. Kedudukan *-kah* dalam ayat tanya ialah pada bahagian yang ingin ditegaskan. Penegasan pada judul merupakan penegasan pada kata tanya berkenaan yang boleh merupakan ganti nama tanya (15), kata benda (16) atau adverba tanya (17).

Contohnya:

- 15) *Siapakah* orang yang datang itu?
- 16) *Inikah* rumah Ahmad?

17) Di manakah rumahnya?

Penegasan pada predikat ayat merupakan penegasan ayat tanya yang memerlukan jawapan 'ya' atau 'tidak' seperti:

18) Sibukkah tuan sekarang?

19) Bersihkah bilik itu?

Contoh (18) dan (19) membuktikan bahawa partikel *-kah* hadir bagi menegaskan predikat ayat pada kata adjektif *sibuk* dan *bersih*.

Jika predikat pada ayat-ayat berkenaan merupakan frasa yang terdiri dari *kata kerja bantu* + *kata kerja utama* atau *kata nafi* + *kata kerja utama*, maka *-kah* boleh diletakkan pada kata kerja bantu atau kata nafi atau juga pada kata kerja utama. Berikut merupakan beberapa contoh bagi mewakili huraian ini:

20) Sudahkah selesai pekerjaan itu?

21) Tidakkah Puan suka kain ini?

22) Matikah dia?

Berdasarkan contoh (20) partikel *-kah* diletakkan pada kata kerja bantu, contoh (21) partikel *-kah* diletakkan pada kata kerja utama dan contoh (22) pula, partikel *-kah* diletakkan pada kata nafi.

Kata Soal Bahasa Melayu Standard (BS)

Kata soal dalam bahasa Melayu Standard merupakan kata soal yang biasa digunakan oleh penutur bahasa Melayu. Antara kata soal yang digunakan dalam BS ialah siapa, apa, bagaimana, mengapa, bila, berapa dan mana. Partikel *-kah* diperlukan dalam bentuk tulisan seperti yang dinyatakan oleh Nik Safiah Karim, Farid M Onn dan Hashim Haji Musa (2008). Kata soal BS yang hadir di awal ayat soal menyebabkan kata soal itu memerlukan kehadiran partikel *-kah* ini. Contoh kata soal dalam bahasa Melayu Standard adalah seperti berikut;

- 23 (a) Harga cincin itu berapa?
(b) Berapakah harga barang itu?
- 24 (a) Kesihatannya sekarang bagaimana?
(b) Bagaimanakah kesihatannya sekarang?
- 25 (a) Mereka sampai bila?
(b) Bilakah mereka sampai?
- 26 (a) Yang dalam kotak itu apa?
(b) Apakah yang didalam kotak itu?
- 27 (a) Yang datang semalam siapa?
(b) Siapakah yang datang semalam?
- 28 (a) Baju baharu saya mana?
(b) Manakah baju baharu saya?
- 29 (a) Mengapakah dia menangis semalam?

(Sumber: Tatabahasa Dewan, 2008)

Berdasarkan contoh yang diberikan di atas, hanya terdapat tujuh jenis kata soal yang berlainan sahaja yang digunakan dalam BS bagi mendapatkan setiap satu jawapan yang diperlukan. Kata soal BS ini juga tidak mempunyai variasi perkataan yang lain selain yang dinyatakan di atas.

Selain itu, menurut Nik Safiah et. al (1993), dalam bahasa tulisan unsur fokus dalam sesuatu ayat mengalami proses penjudulan, iaitu pendepanan konstituen yang menjadi fokus ayat tersebut. Struktur ayat akan berubah, iaitu mempunyai susunan berikut:

Konstituen yang dijadikan + subjek + unsur predikat fokus diikuti oleh *-kah*

Ayat (15), (16) dan (17) merupakan ayat yang dibina berdasarkan struktur di atas. Fokus dalam ayat soal tersebut ialah *siapa*, *ini* dan *mana* yang berada di posisi hadapan diikuti oleh partikel *-kah*.

Sebaliknya, dalam bahasa Melayu lisan, partikel tanya *-kah* yang diletakkan pada unsur yang dijadikan fokus atau judul ayat. Contoh ayat soal tersebut adalah seperti dalam ayat berikut:

- 30 (a) Dia ke sekolah?
- (b) Dia ke sekolahkah?
- 31 (a) Mereka berlepas pagi tadi?
- (b) Mereka berlepas pagi tadikah?
- 32 (a) Ayah hendak membaca akhbar?
- (b) Ayah hendak membaca akhbarkah?
- 33 (a) Istana raja itu cantik?
- (b) Istana raja itu cantikkah?
- 34 (a) Minggu lalu kamu ke Melaka?
- (b) Minggu lalu kamu ke Melakakah?

(Sumber: Tatabahasa Dewan, 1993)

Ayat (b) dalam kelima-lima contoh di atas mengandungi unsur yang dijadikan fokus yang ditandai oleh partikel *-kah* iaitu *sekolahkah*, *tadikah*, *akhbarkah*, *cantikkah* dan *Melakakah*. Fenomena ini juga menunjukkan tidak berlaku apa-apa perubahan pada struktur ayat apabila *-kah* dimasukkan.

Fenomena Kata Soal dalam Dialek Kedah (DK)

Dialek Kedah juga turut memiliki kata soal. Kata soal dalam dialek Kedah boleh membentuk ayat soal. Namun begitu, pembentukan kata soal dalam dialek Kedah adalah amat unik. Kata soal dalam dialek Kedah boleh menduduki dua posisi yang berbeza. Sebagai contoh kata soal *cemana* yang membawa maksud '*bagaimana*' dalam ayat 1(a) - 1(c):

- 1(a) Orang kampung kita cakap cemana?
Orang kampung kita cakap bagaimana?
Bagaimana orang kampung kita bercakap?
- (b) Mula-mula *pro* nak buat cemana?
Mulanya kamu hendak buat bagaimana?
Bagaimana kamu hendak buat pada mulanya?
- (c) Cemana *pro* boleh siden?
Bagaimana *pro* boleh kemalangan?
Bagaimana kamu boleh berlaku kemalangan?

Ayat 1(b) dan (c) menggambarkan satu fenomena yang selalu wujud dalam dialek Kedah iaitu ketiadaan subjek. Namun untuk memudahkan perbincangan maka 'pro' di perkenalkan bagi menantikan subjek didalam ayat tersebut.

Ayat 1(a) – 1(c) menggambarkan bahawa kata soal *cemana* menduduki posisi yang berbeza. Dalam ayat 1(a) - 1(b), *cemana* menduduki posisi akhir ayat. Manakala dalam ayat 1(c), *cemana* menduduki posisi awal ayat.

Seterusnya, kata soal yang mempunyai makna yang sama dengan *bagaimana* iaitu *lagu mana* juga menunjukkan dua kedudukan yang berbeza seperti dalam ayat 1(d) – 1(e):

- 1(d) Lagu mana *pro* nak gi sana?
Bagaimana *pro* hendak pergi sana?
Bagaimana kamu hendak pergi ke sana?
- (e) Ni *pro* nak makan lagu mana?
Ini *pro* hendak makan bagaimana?
Bagaimana kamu hendak makan?

Ayat 1(d)-1(e) menggambarkan bahawa kata soal *lagu mana* menduduki posisi yang berbeza. Dalam ayat 1(e), *lagu mana* menduduki posisi akhir ayat dan dalam ayat 1(d) *lagu mana* menduduki posisi awal ayat.

Dialek Kedah juga mempunyai kata soal *bila* seperti yang disenaraikan dalam contoh 2(a) -2(f) berikut:

- 2(a) Mu kelik bila?
Kamu pulang bila?
Bilakah kamu pulang?

- (b) *pro* mari bila lagi?
pro sampai sini bila?
Bila kamu sampai ke sini?
- (c) *pro* nak gi bila?
pro hendak pergi bila?
Bila kamu hendak pergi ke sana?
- (d) Bila *pro* nak balik?
Bila *pro* hendak balik?
Bilakah kamu hendak pulang?
- (e) Bila *pro* nak kenduri?
Bila *pro* hendak kenduri?
Bila kamu hendak kenduri?
- (f) Bila *pro* mari sini?
Bila *pro* datang sini?
Bilakah kamu datang ke sini?

Berdasarkan contoh 2(a)-2(c), kata soal *bila* berada di kedudukan akhir dalam ayat dan ayat 2(d)-2(f) pula menunjukkan kata soal *bila* berada di awal ayat. Fazal Mohamed Mohamed Sultan (2010), Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Zaharani Ahmad, Nor Hashimah Jalaluddin & Harishon Radzi (2011b) juga telah membahaskan fenomena yang sama dalam Dialek Utara secara umum.

Selain itu, kata soal *berapa* juga wujud dalam dialek Kedah dengan penggunaan '*berapa*' dan '*bapa*' bagi membentuk ayat soal. Contoh kata soal ini seperti berikut:

- 3(a) Hangpa nak duduk berapa hari?
Kamu(jamak) hendak tinggal berapa hari?
Berapa hari kamu mahu tinggal di sini?
- (b) Umur *pro* berapa?
Umur *pro* berapa?
Berapa umur kamu?
- (c) Berapa beradik semua?
Berapa adik beradik semua?
Berapakah adik beradik kamu?
- (d) Berapa umo mu?
Berapa umur kamu?
Berapakah umur kamu?

- (e) Adik beradik *pro* bapa ramai?
Adik beradik kamu berapa ramai?
Berapa ramai adik beradik kamu?
- (f) Mu beli ayam bapa eko?
Kamu beli ayam berapa ekor?
Berapa ekor ayam yang kamu beli?
- (g) Kui bapa?
Pukul berapa?
Jam berapa?
- (h) Bapa orang adik beradik *pro* ?
Berapa orang adik beradik *pro*?
Berapa orang adik beradik kamu?
- (i) Bapa taun lagi *pro* mengaji?
Berapa tahun lagi *pro* belajar?
Berapa tahun lagi kamu belajar?

Contoh ayat 3(a)-3(b) menunjukkan bahawa kata soal *berapa* berada di kedudukan akhir dalam ayat manakala dalam ayat 3(c)-3(d), kata soal *berapa* berada di awal ayat. Kata soal *bapa* yang juga mempunyai makna yang sama dengan *berapa* juga menduduki posisi akhir dalam ayat 3(e)-3(g) dan berada di awal ayat dalam contoh 3(h)-3(i).

Seterusnya kata soal *mana* dalam dialek Kedah ini akan kekal dengan perkataan *mana* tetapi mempunyai sedikit kelainan dalam cara penggunaannya. Contoh kata soal *mana* ini seperti berikut:

- 4(a) Anak dah mai dari mana?
Anak dah datang dari mana?
Dari mana anak datang?
- (b) Mana *pro* tau?
Dari mana *subjek* tahu?
Dari mana kamu tahu?
- (c) *pro* asai mana?
subjek asal dari mana?
Dari mana kamu berasal?
- (d) Tempat ni di mana?
Tempat ini di mana?
Di manakah terletaknya tempat ini?

- (e) *pro* mari dari mana?
subjek datang dari mana?
Dari mana kamu datang?
- (f) *pro* sakit tang mana?
subjek sakit di mana?
Di mana bahagian yang sakit?

Berdasarkan contoh data yang diberikan dalam 4(a)-4(f), hanya ayat dalam 4(b) sahaja yang berada di awal ayat manakala kata soal dalam ayat lain berada di kedudukan akhir dalam ayat.

Kata soal *apa* juga turut digunakan dalam dialek Kedah. Kadangkala, kata soal '*apa*' juga disebut sebagai '*pa*' sebagai singkatan (Fazal Mohamed Mohamed Sultan et al., 2009b). Berikut merupakan contoh ayat soal yang menggunakan kata soal *apa*:

- 5(a) *pro* mari dengan bas ka dengan apa ni?
subjek datang dengan bas atau dengan apa?
Dengan apa kamu datang?
- (b) Cucu ni nama pa?
Cucu ini nama apa?
Apakah nama cucu?
- (c) Huma nak gi Kupa nak nek apa?
Kamu semua hendak pergi ke Kupang hendak naik apa?
Dengan apa kamu semua hendak pergi ke Kupang?
- (d) Gok nak gi Kupang nak nek pa?
Kamu semua hendak pergi ke Kupang hendak naik apa?
Dengan apa kamu semua hendak pergi ke Kupang?
- (e) Anak ni nama apa?
Anak ini nama apa?
Apa nama anak ini?
- (f) Mari sini *pro* nak buat pa?
Datang ke sini *subjek* hendak buat apa?
Apa yang kamu hendak lakukan di sini?

Data dalam ayat 5(a)-5(f) menunjukkan bahawa kata soal *apa* dalam dialek Kedah hanya berada di akhir ayat sahaja. Kata soal *apa* menduduki posisi bersebelahan dengan elemen transitif. Dalam 5(a), kata soal *apa* mengikuti kata preposisi transitif *dengan*. Pada masa yang sama, kata soal *apa* juga hadir mengikuti kata kerja transitif seperti yang ditunjukkan dalam ayat 5(b) hingga 5(f).

Seterusnya kata soal *mengapa* diwakili dengan kata soal *pasai pa*, *awat*, *buat pa*, *rokpa* dan *sebab pa* dalam dialek Kedah.

- 6(a) Pasai pa *pro* mari sini?
Kenapa *pro* datang sini?
Mengapa kamu datang ke sini?
- (b) Pasai pa kucing makan ikan?
Sebab apa kucing makan ikan?
Mengapa kucing makan ikan?
- (c) Motor pasai pa tak bawak masuk dalam?
Motersikal kenapa tidak bawa masuk ke dalam?
Mengapa motorsikal tidak bawa masuk ke dalam?
- (d) Awat tak cakap awai?
Kenapa tak cakap awal?
Kenapa kamu tidak bagitahu awal?
- (e) Awat tak kenai plak orang sana?
Kenapa tak kenal pulak orang sana?
Mengapa pula tidak kenal orang sana?
- (f) Buat pa mak tak mari?
Mengapa mak tak datang?
Mengapa ibu kamu tidak datang?
- (g) Rokpa jadi lagu ni?
Mengapa jadi begini?
Mengapa jadi begini?
- (h) Sebab pa ikan mahai?
Kenapa ikan mahal?
Mengapa harga ikan mahal?
- (i) Dia cakap lagi hulu sebab pa?
Dia bercakap lebih pekat kenapa?
Mengapa dia bercakap lagi pekat?

Kata soal *pasai pa* dalam contoh 6(a)-6(c) membuktikan bahawa kata soal ini hanya hadir di awal ayat sahaja. Selain kata soal ini, kata soal *awat* dalam ayat 6(d)-6(e), kata soal *buat pa* dalam ayat 6(f) dan kata soal *rokpa* dalam ayat 6(g) juga hanya hadir di awal ayat sahaja. Kata soal *sebab pa* dalam 6(h) hadir di awal ayat soal, manakala dalam ayat 6(i) kata soal ini berada di akhir ayat. Semua kata soal *mengapa* dalam dialek Kedah, iaitu *pasai pa*, *awat*, *buat pa*, *rokpa* dan *sebab pa* menduduki posisi awal ayat tetapi kata soal *sebab pa* mempunyai dua posisi iaitu posisi awal dan posisi akhir dalam ayat.

Terdapat satu lagi kata soal dalam dialek Kedah iaitu kata soal *siapa* yang disebut dengan 'sapa' oleh penutur natif. Contoh (7) di bawah merupakan ayat soal yang dibina menggunakan kata soal 'sapa'.

- 7(a) Mu anak sapa?
Kamu anak siapa?
Kamu anak siapa?
- (b) Anak ni mari dengan sapa dia?
Anak datang ke sini dengan siapa?
Dengan siapa anak datang ke sini?
- (c) *pro* Nak gi umah sapa dia?
pro Hendak pergi ke rumah siapa?
Kamu hendak pergi ke rumah siapa?
- (d) *pro* Simpan kat umah sapa?
pro Simpan di rumah siapa?
Kamu simpan di rumah siapa?
- (e) *pro* Mari dok umah sapa?
pro Datang ke sini duduk rumah siapa?
Rumah siapa yang kamu duduk di sini?
- (f) Sapa buat?
Siapa yang buat?
Siapakah yang melakukannya?
- (g) Sapa dia ni?
Siapa dia ini?
Siapakah dia ini?

Kehadiran *pro* dalam ayat (7c-7e) telah dibincangkan dengan mendalam oleh pelbagai penulis bahasa Melayu (Mashudi Kader, 1981; Rogayah Bt. Hj. Abdul Razak, 1995). Namun agak menarik di sini ialah fenomena ini amat ketara dalam dialek Utara. Kami mencadangkan agar fenomena ini dikaji dalam satu kajian yang lain. Seterusnya, ayat 7(a)-7(e) menunjukkan bahawa kata soal *sapa* berada di akhir ayat manakala dalam ayat 7(f) dan 7(g), kata soal *sapa* berada di awal ayat. Fenomena ini membuktikan bahawa kata soal *sapa* mempunyai dua kedudukan, iaitu di awal dan di akhir ayat.

Berdasarkan data yang diberikan dalam contoh (1) hingga (7), dialek Kedah mempunyai dua jenis kata soal, iaitu kata soal yang berada di akhir ayat dan boleh disebut sebagai in-situ dan kata soal yang berada di awal ayat, iaitu disebut sebagai kata soal yang bergerak. Jadual 2 di bawah dapat merumuskan jenis kata soal yang terdapat dalam dialek Kedah.

Jadual 2: Jadual jenis kata soal in-situ atau bergerak dalam dialek Kedah

Bil.	Kata soal	Jenis kata soal	Kata soal in-situ	Kata soal bergerak
1.	Bagaimana	Cemana	✓	✓
		Lagu mana	✓	✓
2.	Bila	Bila	✓	✓
3.	Berapa	Berapa	✓	✓
4.	Mana	Mana	✓	✓
5.	Apa	Apa	✓	
6.	Mengapa	Pasai pa		✓
		Awat		✓
		Buat pa		✓
		Rokpa		✓
		Sebab pa	✓	✓
7.	Siapa	Sapa	✓	✓

Namun begitu, berdasarkan jadual di atas, kata soal DBMU ini tidak mempunyai satu kayu ukur atau parameter yang tetap terhadap penjenisan kata soal in-situ dan kata soal yang bergerak. Oleh itu, bagi memberi keseragaman terhadap kata soal dalam dialek Kedah ini, beberapa fitur telah dicipta bagi merumuskan fenomena yang berlaku. Fitur pada asasnya telah diaplikasi oleh Chomsky (1986) untuk merepresentasi leksikal di dalam leksikon. Beliau mencadangkan bahawa sesuatu fitur itu perlu bersifat binari. Sifat binari itu digambarkan dengan menggunakan simbol $[\pm]$. Berpandukan ini, kami menyarankan kata soal bahasa Melayu diwakili oleh fitur $[\pm \text{ in-situ}]$ sebagai fitur asasnya. Seterusnya fitur ini dapat dicambahkan kepada beberapa fitur yang berkaitan. Oleh yang demikian, kata soal yang mempunyai fenomena in-situ akan diberikan fitur $[+ \text{ in-situ}]$. Kata soal yang menunjukkan fenomena pergerakan akan diberikan fitur $[- \text{ in-situ}]$ dan sekiranya kata soal tersebut mempunyai kedua-dua fenomena tersebut, maka ia mempunyai fitur $[\pm \text{ in-situ}]$. Fenomena yang dikatakan ini dapat dirumuskan melalui jadual 3 di bawah ini.

Jadual 3: Fitur kata soal dialek Kedah

Bil.	Kata soal	Jenis kata soal	Fitur kata soal
1.	Bagaimana	Cemana	[± in-situ]
		Lagu mana	[± in-situ]
2.	Bila	Bila	[± in-situ]
3.	Berapa	Berapa	[± in-situ]
4.	Mana	Mana	[± in-situ]
5.	Apa	Apa	[+ in-situ]
6.	Mengapa	Pasai pa	[- in-situ]
		Awat	[- in-situ]
		Buat pa	[- in-situ]
		Rokpa	[- in-situ]
		Sebab pa	[± in-situ]
7.	Siapa	Sapa	[± in-situ]

Berdasarkan rumusan yang diberikan, kata soal dalam dialek Kedah tidak semestinya berada di kedudukan awal ayat dengan fitur [-in-situ] serta kedudukan akhir sahaja, iaitu [+ in-situ], tetapi juga mempunyai fitur [± in-situ] iaitu berada di kedua-dua posisi tersebut. Berpandukan perbahasan dan perbincangan di atas, kata soal *cemana*, *lagu mana*, *bila*, *berapa*, *mana*, *sebab pa* dan *sapa* didapati memiliki fitur [± in-situ], kata soal *pasai pa*, *awat*, *buat pa* dan *rokpa* pula memiliki fitur [- in-situ], tetapi hanya kata soal *apa* sahaja memiliki fitur [+ in-situ].

Perbezaan Fenomena Kata Soal dalam Dialek Kedah (Dk) dengan Bahasa Melayu Standard (BS)

Rumpun Austronesia terdiri daripada pelbagai bahasa didalamnya tetapi setiap bahasa itu mempunyai perbezaan di dalam pelbagai aspek (Asmah Haji Omar, 1985; Collins, T. James, 1996, 2000; Fazal Mohamed Mohamed Sultan, 2010; Fazal Mohamed et al., 2011a; Idris Aman & Rosniah Mustaffa, 2009). Fenomena ini juga wujud antara kata soal dialek Melayu dengan bahasa Melayu Standard. Berdasarkan penelitian yang telah dilakukan, kata soal dalam dialek Kedah mempunyai berbagai-bagai bentuk dan tidak tetap kepada satu-satu jenis sahaja. Contohnya dalam kata soal '*mengapa*', dialek Kedah mempunyai beberapa variasi kata yang digunakan iaitu '*pasai pa*', '*awat*', '*buat pa*', '*rokpa*' dan '*sebab pa*', manakala dalam bahasa Standard hanya kata soal '*mengapa*' yang digunakan bagi mendapatkan jawapan sebab musabab melalui ayat soal tersebut.

Selain itu, kata soal dalam bahasa Standard memerlukan kehadiran partikel *-kah* dalam bentuk tulisan seperti yang disebutkan oleh Nik Safiah et al. (2008). Fenomena ini adalah berbeza dengan kata soal dalam dialek Kedah kerana tidak wujud apa-apa partikel atau perkataan tambahan sekiranya kata soal tersebut berada di posisi hadapan. Perbezaan bagi leksikal kata soal dalam dialek Kedah dan bahasa Standard dapat dirumuskan melalui jadual berikut:

Jadual 4: Perbezaan leksikal kata soal dialek Kedah dan kata soal bahasa standard.

Bil.	Jenis kata soal	Kata soal DK	Kata soal BS
1.	Siapa	Siapa, sapa	Siapa / Siapakah
2.	Apa	Apa, pa	Apa / Apakah
3.	Bila	Bila	Bila / Bilakah
4.	Bagaimana	Cemana, Lagu mana	Bagaimana / Bagaimanakah
5.	Mana	Mana	Mana
6.	Mengapa	Pasai pa, awat, rokpa, buat pa, sebab pa	Mengapa
7.	Berapa	Berapa, bapa	Berapa

Berdasarkan Jadual 4 yang ditunjukkan di atas, perbezaan ketara yang terdapat antara dialek Kedah dengan bahasa Standard ialah dalam kata soal *bagaimana* dan *mengapa*. Kedua-dua kata soal ini tidak mempunyai persamaan langsung dari segi leksikal kata soal yang digunakan. Kata soal *bagaimana* digantikan dengan leksikal *cemana* dan *lagu mana* dalam dialek Kedah. Begitu juga dengan leksikal kata soal *mengapa* yang tidak mempunyai penggunaannya dalam dialek Kedah. Kata soal *mengapa* dalam dialek Kedah digantikan dengan leksikal *pasai pa, awat, rokpa, buat pa* dan *sebab pa*. Penggunaan ini berbeza dengan kata soal *siapa, apa, bila, mana* dan *berapa* yang masih menggunakan leksikal kata soal yang sama dalam dialek Kedah dengan bahasa Standard.

Kesimpulan

Berdasarkan contoh data yang telah dikutip di beberapa kawasan di negeri Kedah, penulis dapat melihat beberapa perbezaan yang ketara dari segi variasi kata soal yang digunakan oleh penutur natif di negeri Kedah dengan bahasa Melayu Standard yang diajar di sekolah. Penelitan yang telah dilakukan ini dapat merumuskan bahawa kata soal dalam dialek Kedah iaitu *cemana, lagu mana, bila, berapa, mana, sebab pa* dan *sapa* mempunyai fitur [\pm in-situ]. Kata soal *pasai pa, awat, buat pa* dan *rokpa* mempunyai fitur [- in-situ] dan hanya kata soal *apa* sahaja yang mempunyai fitur [+ in-situ]. Kata soal yang mempunyai fitur [\pm in-situ] merupakan kata soal yang boleh berada di kedudukan awal dan kedudukan akhir dalam ayat. Kata soal yang mempunyai fitur [- in-situ] pula merupakan kata soal yang berada di awal ayat manakala kata soal yang

berfitur [+ in-situ] merupakan kata soal yang berada di posisi akhir ayat. Kata soal yang mempunyai pergerakan dari posisi akhir ayat ke awal ayat sebenarnya dipengaruhi oleh fitur [- in-situ] yang menghalang kata soal tersebut berkeadaan in-situ atau tetap.

Fenomena yang berlaku ini menunjukkan bahawa kata soal dalam dialek Kedah dipengaruhi oleh jenis fitur yang dimilikinya. Kajian ini juga membuktikan bahawa dialek Kedah ini juga kaya dengan khazanah leksikal kata soal berbanding bahasa Melayu Standard. Jika kata soal bahasa Melayu Standard hanya mempunyai satu leksikal bagi setiap kata soal, dialek Kedah mempunyai pelbagai leksikal yang digunakan bagi membina ayat soal. Kepelbagaian leksikal ini digunakan mengikut kesesuaian konteks ayat yang dibina oleh penutur natif tersebut. Kepelbagaian leksikal yang dimiliki dialek Kedah ini membuktikan bahawa dialek Kedah ini kaya dengan penggunaan leksikal. Tidak keterlaluan juga jika penulis mengatakan bahawa penutur dialek Kedah ini kreatif kerana dapat mencipta pelbagai kata soal yang sesuai digunakan dalam ayat tanya mereka.

Penghargaan

Kajian ini dibiayai oleh geran penyelidikan Kementerian Pengajian Tinggi yang berkod: UKM-SK-05-FRGS0006-2008.

Rujukan

- Asmah Haji Omar. (1985). *Susur galur bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. (1986). *Nahu Melayu mutakhir*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka dan Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Asmah Haji Omar. (2008). *Ensiklopedia bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of language. Its nature, origin, and use*. New York: Praeger.
- Collins, T. James. (1996). *Khazanah dialek Melayu*. Bangi: Penerbit UKM.
- Collins, T. James. (2000). Kepelbagaian dialek Melayu Sarawak: Tinjauan di Sungai Saribas dan di Sungai Rejang. *Jurnal Dewan Bahasa*, 44(1), 2-7.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan. (2009a). Struktur sintaksis frasa nama bahasa Bateq. *GEMA Online™ Journal of Language Studies*, 9(1), 47-61.

- Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Nor Hashimah Jalaluddin, Zaharani Ahmad, Ajjid Che Kob, Harishon Radzi. (2009b). Apa menyoal siapa atau siapa menyoal apa?: Analisis minimalis kata soal dialek utara. *Jurnal Linguistik*, 9, 73-93.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan. (2010). Teori Chomsky dan sintaksis bahasa Melayu. *Kesturi*, 18(1), 22-40.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan. (2011a). The syntactic structure of a Noun Phrase: Austroasiatic vs. Austronesia. *Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities*, 19(1), 263-271.
- Fazal Mohamed Mohamed Sultan, Zaharani Ahmad, Nor Hashimah Jalaluddin & Harishon Radzi. (2011b). Kata soal *bila* dalam dialek Kedah Melayu Baling: Satu analisis sintaksis. *GEMA Online™ Journal of Language Studies*, 11(1), 69-80.
- Idris Aman & Rosniah Mustaffa. (2009). Social variation of Malay language in Kuching, Sarawak, Malaysia: A study on accent, identity and integration. *GEMA Online™ Journal of Language Studies*, 9(1), 63-76.
- Mario, A. P. & Gaynor, F. (1960). *A dictionary of Linguistics*. London: Peter Owen.
- Mashudi Kader. (1981). *The syntax of Malay interrogatives*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nik Safiah Karim, Farid M Onn & Hashim Haji Musa (1993). *Tatabahasa Dewan*. Edisi Baharu. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka & Kementerian Pendidikan Malaysia.
- Nik Safiah Karim, Farid M Onn & Hashim Haji Musa (2008). *Tatabahasa Dewan*. Edisi Ketiga. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Rogayah Bt. Hj. Abdul Razak. (1995). *The syntax and semantics of quantification in Malay: A government and binding approach*. Unpublished Ph.D Thesis. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.
- Tatabahasa Dewan*. (2008). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Tatabahasa Dewan*. (1993). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Penulis

Fazal Mohamed bin Mohamed Sultan (Ph.D) ialah seorang Profesor Madya di Program Linguistik, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bidang pengkhususan beliau ialah sintaksis. Aktif membentangkan kertas kerja di seminar peringkat kebangsaan dan antarabangsa. Beliau kini mengetuai dua projek iaitu projek (FRGS) tajaan Kementerian Pengajian Tinggi, Malaysia dan projek penyelidikan (GUP) tajaan Universiti Kebangsaan Malaysia.

Nurulafiqah binti Suhaimi merupakan Graduan Sarjana Linguistik di Pusat Pengajian Bahasa dan Linguistik, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau pernah menjadi Pembantu Penyelidik dan melibatkan diri dalam penyelidikan lapangan berkaitan sintaksis dan dialek.